

De les religions a les espiritualitats: ¿entre salvació i narcisisme?

Dg, 3/11/2019 per Catalunya Religió

([Cristianisme al Segle XXI](#)) L'antropòleg i biòleg **Ramon M. Nogués** va inaugurar el curs 2019-2020 de l'Associació Cristianisme al segle XXI i el cicle "Espai Obert" el passat dissabte dia 26 d'octubre. La conferència De les religions a les espiritualitats: ¿entre salvació i narcisisme? va tenir lloc a la Sala d'Actes de Cristianisme i Justícia, que s'omplí de gom a gom, amb gent asseguda als ampits de les finestres.

Nogués Estructurà la seva dissertació en cinc punts. En primer lloc, va fer una mirada neuropsicològica a la qüestió per dir que espiritualitats i religions tenen la mateixa fiabilitat que d'altres experiències bàsiques de transcendència com podrien ser l'ètica o l'estètica i que, segons **Cloninger** compleixen determinats trets, com ara la capacitat d'oblit d'un mateix, la identificació transpersonal *versus* l'entotsolament i la sensibilitat espiritual enllà del racionalisme materialista, entre d'altres. Aquesta capacitat de transcendència ha esdevingut avui el "factor oblidat" que produeix benestar, perquè, com diu **Damásio** la raó no pot funcionar bé si no és assistida emocionalment. Tots sabem que fets importants de la vida (per exemple l'enamorament) no són reductibles a la simple raó.

Passà tot seguit a una observació sociològica del nostre món, on, des de la Il·lustració s'hauria produït, enmig d'una immensa crisi de valors, una ensulsiada cada vegada més gran de la religió, especialment de la fe cristiana, malgrat la nostra cultura, segons **Reyes Mate**, s'origini a Atenes i Jerusalem. Després de les dues grans guerres, a Europa s'havia establert una cultura de qualitat, amb personalitats de pes, mentre, avui, amb la mirada curta i amb les prouges electorals sovintejades, un jove de 16 anys s'ha quedat sense referents.

En aquest caldo de cultiu, no es estrany que les religions llisquin cap a les espiritualitats. Les espiritualitats ofereixen un aspecte difús, una llibertat més

àmplia, sense les estructures ni les prohibicions de les religions ni els perills dels integrismes (a França, en aquest sentit, es discuteix prohibir els partits religiosos, pensant en l'Islam, quan a Europa sempre havien existit partits demòcrates cristians!) Així les coses, es demanà irònicament si la millor manera de gestionar la religió seria ignorant-la. En aquest punt oferí algunes anècdotes: si malgrat els milions de galàxies, només coneixem un 5% de l'univers i la resta és matèria o energia fosca... la ciència sembla haver-nos de fer agnòstics. Europa ha deixat de ser confessional? A Grècia fa ben poc que han tret la confessió religiosa del DNI i a la cambra anglesa dels lords hi ha més de 25 bisbes.

En tercer lloc comparà espiritualitats i religions des de l'antropologia filosòfica. Les religions proporcionarien una transcendència personal (que no antropomòrfica, segons **Torres Queiruga**), mentre la de les espiritualitats seria més difusa i oceànica (per emprar el mot del debat **Cobo-Meloni**). En les religions (i en el cristianisme, és evident) la transcendència aboca el jo a la història per arribar a construir un món nou i just de dalt a baix (Jesús seguí la tradició dels grans profetes d'Israel). En les espiritualitats aquest compromís és més ambigu perquè el jo és motiu de dubte sistemàtic.

En les religions la paraula és el símbol fonamental del llenguatge i el mestre o dirigent s'integra en l'estructura; en les espiritualitats, l'escolta del silenci és essencial i el gurú va per les seves... En definitiva, cal posar-se en guàrdia de no lliscar des de la religió a espiritualitats sense compromís del jo, d'un jo tan crític com es vulgui, per no coronar la comoditat del propi narcisisme.

El quart punt el plantejà descarnadament: Déu és el problema? Més que Déu, per al conferenciant, és problemàtica la manera de parlar de Déu. Jesús en parla amb paràboles, uns relats potentíssims, que avui no sabem presentar perquè ens els comprin com els editors en saben vendre d'altres com el d'*El petit príncep*. Esmentà aleshores tres punts significatius i els glosà: "Deixeu que Déu sigui Déu" (sense enfarfec ni manipulacions); 1Co 1,22-23: "Els jueus demanen prodigis, i els grecs cerquen saviesa, però nosaltres prediquem un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd"; el judici final de Mt 25, que en el verset 40 beneeix els que havien obrat el bé sense ni assabentar-se'n ("Us ho asseguro: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu"). I per entendre actualment la realitat de Déu volgué esmentar tres frases de tres teòlegs ben diferents: "Déu s'està deslocalitzant" (rabí **Jahacob López Cardozo**); "Estar sempre davant de Déu, sense Déu " (**D. Bonhoeffer**); "Quan ja no quedi religió, tindrem l'Evangeli" (**J.M. Castillo**).

Acabà la xerrada amb un títol d'epíleg que era crític amb moltes postures d'avui: "Ateus espirituals de cultura cristiana". Som ateus no pas militants, sinó perquè Déu ja no es dona per suposat i les esglésies n'han perdut la seva tranquil·la possessió i manipulació. Espirituals amb el risc d'un esllavissament cap a la manca de compromís. De cultura cristiana perquè, malgrat tots els errors i totes les guerres, on hi ha la dona més alliberada i l'esfera religiosa més separada de la civil en el món és en països de tradició cristiana.. I no sembla pas que hi vulguem renunciar.

Rere la xerrada hi va haver ben bé tres quarts d'hora d'un intens debat amb qüestions tan importants i diferents com les referides al *mindfulness* o la necessitat de no separar la mística de la política.

La presidenta de “Cristianisme al Segle XXI”, que havia fet la lectura evangèlica inicial abans de presentar el ponent, acomiadà els assistents recordant-los que el 8 i 9 de novembre l’associació celebraria el seu [XI Congrés](#) sota el títol “Discernir els canvis en el món actual”, i amb ponents tan interessants com **Lucetta Scaraffia**, que dimití fa poc de la seves responsabilitats a “L’Osservatore Romano”, una taula rodona amb participació de **J.B. Casas**, exdegà del Col·legi d’Economistes, **Pere Vilanova**, catedràtic de Ciència política a la UB, **A. Miret**. Coordinador del Comitè d’Acollida de les Persones Refugiades, **Assumpta Ferran**, experta en ecologia i **Pilar Rahola**, entre moltes altres coses, estudiosa de les actuals persecucions religioses.